

Magyar Helsinki Bizottság

**A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
JELENTÉSE
A VÁCI FEGYHÁZ ÉS BÖRTÖNBEN
2016. AUGUSZTUS 29–30-ÁN
TETT LÁTOGATÁSRÓL**

A Magyar Helsinki Bizottság négy megfigyelője 2016. augusztus 29-30-án tett látogatást a Váci Fegyház és Börtönben. A látogatás során az intézet vezetése és munkatársai készséggel segítették a megfigyelők munkáját. Az intézet parancsnok-helyettese, aki a parancsnok külföldi tartózkodása okán a Bizottság megfigyelőit fogadta, minden kért információt megadott, lehetővé tette továbbá az intézet valamennyi körletének, részének a megtekintését.

A parancsnok-helyetessel folytatott megbeszélést követően a megfigyelők az intézet munkatársainak kíséretében bejárták az intézetet, illetve véletlenszerűen kiválasztott zárkákban az ott tartózkodó fogvatartottakkal a személyi állomány ellenőrzése nélkül (látó- és hallótávolságon kívül) beszélgetést folytattak. A megfigyelők emellett a négy szemközti beszélgetésre jelentkezett fogvatartottakat is meghallgatták, szintén a személyi állomány ellenőrzése nélkül. A látogatás végén a megfigyelők megosztották tapasztalataikat az intézet vezetésével.

A jelentésben szereplő képeket a Magyar Helsinki Bizottság megfigyelői készítették.

ÖSSZEFOGLALÓ

A Váci Fegyház és Börtönben a legnagyobb problémát a zsúfoltság jelentette. Kiemelendő viszont, hogy a látogatás során **a személyi állomány tagjai általi bántalmazásra, fizikai erőszakra egyáltalán nem panaszkodtak a fogvatartottak, és a személyi állományról jellemzően pozitívan nyilatkoztak.**

Az intézet kapacitása 554 fő, a látogatásnapján ehhez képest az intézetben fogva tartottak tényleges száma 790 fő volt, **ami 143%-os túlszúfoltságot jelent.** A jogszabályban előírt mértékű mozgásteret az intézet – 2016. augusztus 25-i adatok alapján – 12 zárkában 53 fogvatartottnak tudta biztosítani, míg – azonos napon – 157 zárkában, 773 fogvatartott vonatkozásában ez a követelmény nem teljesült. **A legkisebb egy főre jutó nettó mozgáster 1,39 m² volt.** A látogatás idején is zajlott ugyanakkor az intézet férőhely-bővítési tervének a végrehajtása, ami várhatóan a túlszúfoltság jelentős csökkenését eredményezi.

A meglátogatott zárkák többségének állapota – leszámítva a túlszúfoltságot – jónak mondható, a burkolatot több helyen felújították, a vizes blokk körül jó állapotú csempé volt. A megtekintett zárkákban a TV működött, erre vonatkozóan panaszt nem hallottunk. Az ágyak mindenhol rendezettek voltak, az ágyneműre és a matracokra nem volt panasz.

A hőségre sok panasz érkezett az intézet épületének legfelső szintjén elhelyezett fogvatartottaktól. A hőmérséklet az épület legfelső szintjén a megfigyelők tapasztalása szerint is kellemetlenül magas volt a nem túl meleg kinti időjárás ellenére. A levegő mozdulatlansága sokat rontott a hőérzeten. Több zárkában hangzott el továbbá panaszként, hogy a megfigyelők érkezését megelőzően nem volt folyamatos melegvíz-ellátás.

A látogatás idején elkülönített, külön szellőzésű WC volt elérhető 11 zárkában (47 fő), ezen felül további 66 zárkában (451 fő) alakítottak ki olyan elkülönített WC-t, amelyek külön szellőzése nem megoldott. **A fennmaradó 145 zárkában (325 fő) nem biztosított az elkülönített és külön szellőzésű WC.**

Az étel mennyisége és minősége kapcsán vegyesen nyilatkoztak a fogvatartottak, és visszatérő panasz volt, hogy az orvosi ellátáshoz sokszor csak késve jutnak hozzá.

A fogvatartottak többsége elégedett volt az orvosi ellátással, ám néhányan sérelmezték, hogy az ellátásra várakozniuk kellett, illetve nem voltak elégedettek a vizsgálat alaposágával. A látogatás idején zajlott az intézet egészségügyi részlegének a teljes körű felújítása, amely az ott dolgozóknak fokozatosan jobb munkafeltételeket, az ellátásra szoruló fogvatartottaknak pedig a jobb elhelyezési körülményeken túl színvonalasabb ellátást is eredményez.

A BVOP arról tájékoztatta Helsinki Bizottságot 2017. március 14-én, hogy 2017 januárjában befejeződött az intézet egészségügyi körletrészének felújítása. A beruházás összértéke közel 13 millió forint volt, a fogvatartotti munkavégzés pedig mintegy 7,5 millió forint megtakarítást tett lehetővé. Az egészségügyi körletrészen a mai napon 14 fő fogvatartott tartózkodik, illetve a személyi állomány is magasabb szintű munkakörülmények között végzi a fogvatartottak egészségügyi ellátását.

Számos fogvatartott jelezte, hogy **átláthatatlan számára a munkabérből levont összegekről készült kimutatás.** Habár a probléma megoldása nem intézeti hatáskörbe tartozó kérdés, a Magyar Helsinki Bizottság fontosnak tartja megjegyezni, hogy a megfigyelőihez ilyen tartalmú panasz a Váci Fegyház és Börtönben igen nagy számban érkezett.

A telefonálással kapcsolatban több fogvatartott kifogásolta, hogy a mobiltelefonok bevezetése óta mind a családtagjaikkal, kapcsolattartóikkal való beszélgetéseiket, mint a védőjükkal való konzultációt a zárkatársaik előtt kell bonyolítaniuk. Utóbbi különösen az előzetes letartóztatottak esetén probléma, akiknek még folyamatban van a büntetőeljárásuk. Szinte valamennyi fogvatartott szóvá tette azt is, hogy a mobiltelefonok bevezetése óta **jelentősen**

megemelkedtek a tarifák, és igen magas javítási költségekkel is számolniuk kell azoknak, akiknek a készüléke meghibásodott vagy megrongálódott.

Végül **több panasz is érkezett a látogatóhelyiség kialakításával összefüggésben** amiatt, hogy a látogató és a fogvatartott között biztonsági okokból elhelyezett, apró lyukakkal szabdalt plexifal akadályoz mindenféle testi érintkezést, ráadásul a szóbeli kommunikációt is megnehezíti.

I. ALAPVETŐ ADATOK

1. Személyi állomány

Az intézet $323+17=340$ státusszal rendelkezik, amelyből a látogatás idején 323 volt betöltve. Ebből 257 fő az intézet, míg 66 fő a Duna-Mix Kft.-hez volt vezényelve. Az intézetben 12, míg a Duna-Mix Kft.-nél 5 volt a betöltetlen státusz. (A betöltetlen státuszok az intézetnél: 1 foglalkoztatási főelőadó, 1 segédelőadó műveleti, 7 körletfelügyelő, 1 segédelőadó letétkezelő, 1 segédelőadó nyilvántartási, 1 szakápoló. A betöltetlen státuszok a Duna-Mix Kft.-nél: 1 gépjárművezető, 2 kiemelt művezető, 2 felügyelő foglalkoztatási.)

Vezetői törzs	3
Vezetői közvetlen állomány	7
Személyügyi és Titkársági Osztály	9
Biztonsági Osztály	146
Büntetés-végrehajtási Osztály	37
Informatikai Osztály	5
Gazdasági Osztály	52
Egészségügyi Osztály	12

Az intézetben 1 vezető reintegrációs tiszt mellett 14 hivatásos és további 1 közalkalmazott reintegrációs tiszt dolgozik. **Egy reintegrációs tiszt átlagosan 69 fogvatartottal foglalkozik,** a legmagasabb létszámú reintegrációs csoportba a látogatás idején 109 fogvatartott tartozott.

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (a továbbiakban: BVOP) tájékoztatása szerint 2015-ben átlagosan 58 fogvatartott jutott egy reintegrációs tisztre, így a reintegrációs csoportok intézeti létszáma országos viszonylatban közel átlagos, ugyanakkor meglátásunk szerint országosan is szükséges lenne a reintegrációs tiszti létszám növelésére, és így a reintegrációs csoportok létszámának a csökkentésére.

Az ún. reintegrációs gondozást, a fogvatartottak szabadulásra való felkészítését, valamint a szabadult fogvatartottak utógondozását és felügyeletét végző pártfogó felügyelők a reintegrációs tiszteknél jóval több fogvatartott jut: a látogatás idején az intézetben **2 pártfogó felügyelő** volt.

A reintegrációs tiszti állománnyal az intézet pszichológusai közösen dolgoznak. A fogvatartottak esetében felmerülő esetleges kommunikációs, kezelési nehézségek megoldását közösen végzik, tapasztalataikat a heti rendszerességgel szuicid értekezlet keretein belül dolgozzák fel.

Az intézet szakpszichológusai a szakaszértekezletek keretein belül rendszeresen tartanak oktatást a biztonsági osztály állománya részére. Az oktatás célja a szakmai ismeretek bővítése mellett a kollégák érzékenyítése, a feladat-végrehajtással együtt járó feszültségek oldása, a problémamegoldó repertoár szélesítése.

A személyi állomány tagjai az intézet tájékoztatása szerint bármilyen helyzetben fordulhatnak az intézet pszichológusaihoz támogatásért. (A személyi állomány pszichológiai alkalmasságának vizsgálatát együttműködési megállapodás keretei között a Balassagyarmati Fegyház és Börtön, valamint a Márianosztrai Fegyház és Börtön szakpszichológusai végzik.) Ezen felül az intézet csoportos, illetve egyéni szupervízió, külső vezetővel történő rendszeres esetmegbeszélések, a kiégést megelőző, a munkával járó lelki terhek kezelését segítő foglalkozások szervezésével igyekszik segíteni a személyi állomány tagjainak helyzetét. 2015-ben és 2016-ban ebből a célból az alábbi foglalkozások voltak elérhetők:

2016. évben külső vezetővel folytatott képzések

- „A kiégés mint krízishelyzet - mit tehet a vezető?” (május) — vezetők, 6-12 fő,
- „Ez 6, a hatásos prezentáció gyakorlata” kommunikációs tréning (szeptember) – bármely állománycsoport, 6-12 fő,
- „Hatékony kommunikáció és konfliktuskezelés” (október) – bármely állománycsoport, 6-12 fő.

2015-2016. években a büntetés-végrehajtáson belüli lehetőségek

Csoportos rekreáció, valamint stressz kezelő tréning az év során ütemezett egy hetes turnusokban a személyi állomány teljes körét érintően a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja szervezésében (Pilisszentkereszt, Igal) 30-40 fő.

Helyi képzések (folyamatosan)

- Alapszintű újraélesztés elmélete és gyakorlata,
- Fertőzések megelőzése, infektológiai alapismeretek,
- Szuicidprevenációs tevékenység keretein belül rendszeres esetmegbeszélés, oktatás, szupervízió az intézet szakpszichológusainak bevonásával a felügyelői és a reintegrációs tiszti állomány részére,
- Pszichológiai alkalmassági vizsgálat.

Tervezett helyi képzés: Williams Életképességek Tréning - csoportos, stressz kezelést segítő, fejlesztő foglalkozás (a tréningvezető szakemberek kiképzése 2016 őszén valósul meg).

A munkahelyi egészségterv kialakítása folyamatban van.

Az intézet felmérése alapján a személyi állomány körében igény mutatkozik a jelenlegi gyakorlat folytatására:

- stresszkezelés,
- a kiégés szupervíziója,
- kommunikáció,
- egészséges életmód,
- szabadidő hasznos eltöltése tréningek szervezésében.

Az „az embertelen, megalázó bánásmód tilalmának maradéktalan érvényesítésével összefüggő feladatok” tárgyában az intézetparancsnok (2016. július 27-én kelt) intézkedést (829/2016. számú) adott ki, amely az állomány oktatásának és eligazításának tárgyát képezte.

Fontos hangsúlyozni, hogy **a látogatás során az állomány tagjai általi bántalmazásra, fizikai erőszakra egyáltalán nem panaszkodtak a fogvatartottak, és a személyi állományról túlnyomórészt pozitívan nyilatkoztak.** Néhány panasz érkezett nem megfelelő hangnemre, szóhasználatra.

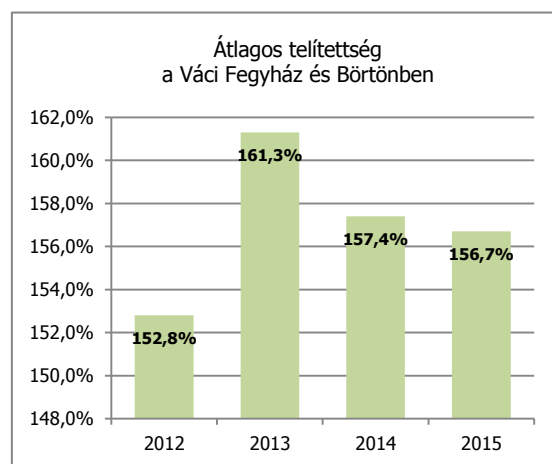
Az előzetes kérdésekre adott válaszoktól eltérően ugyanakkor világossá vált, hogy az intézet pszichológusai nem foglalkoznak a személyi állomány tagjaival, hanem abban az esetben, ha megkeresik őket, külső szakember elérhetőségét ajánlják számukra. Tekintettel arra, hogy az intézet

személyzetének lelki, adott esetben szupervíziós támogatása – a munkakörhöz kapcsolódó nehézségek kapcsán – fogvatartotti érdekek is, ezzel a gyakorlattal kapcsolatban ajánlásként megfogalmazható, hogy a pszichológusi team egy tagja rendszerszinten legyen kijelölve a bv. állomány tagjainak igény szerinti fogadására. Ezt indokolja az is, hogy a külső szakember elérése és így az elakadás kezelése esetleges, mert az állami rendelőintézetek túlterheltek, a szolgáltatás piaci ára pedig magas.

Az intézet válaszában jelezte, hogy a pszichológusok leterheltsége miatt kizárólag egyéni panasz, illetve vezetői jelzés esetén kerül sor a foglalkozást igénylő testületi tag ellenőrzésére, illetve tanácsadására, ez a feladat meg is jelenik a szakpszichológusi munkaköri leírásban.

2. Fogvatartottak létszáma és kategóriái

Az intézet teljes befogadóképessége 554 fő, a látogatás napján ehhez képest az intézetben fogvatartottak tényleges száma 790 fő volt (valamennyi férfi, női fogvatartott nincs az intézetben), ami **143%-os túlszűfolttságot** jelent. Ez ugyan kevéssel meghaladja azt az értéket (8%-kal magasabb, mint), amely a büntetés-végrehajtási rendszer 2015-ös átlagos országos telítettsége, de ahogy az alábbi grafikon mutatja, **intézeti szinten még így is csekély javulásnak számít.**

Az intézet letöltő ház jellegéből adódóan a fogvatartottak között az előzetes letartóztatottak száma alacsony. Fiatalkorú és női elítélt nincs az intézetben.

A látogatás idején a **fogvatartottak száma** a következőképpen alakult:

Előzetes letartóztatott (az első fokú ítélet előtt)	37
Előzetes letartóztatott (nem jogerős elsőfokú ítélettel)	78
Fegyház	468
Börtön	254
Fogház	2
Szabálysértési elzárást töltő	0

A fogvatartottak **biztonsági fokozat szerinti** megoszlása

Biztonsági fokozat	Fogvatartottak száma
Alacsony	48
Közepes	772
Magas	19

Az intézetben különleges biztonságú zárkát nem használnak.

A szabadságvesztés, az elzárás, a rendbíróság helyébe lépő elzárás, az előzetes letartóztatás és a szabálysértési elzárás végrehajtását foganatosító büntetés-végrehajtási intézetek kijelölésének szabályairól szóló 55/2014. (XII. 5.) BM rendelet értelmében a Váci Fegyház és Börtön nem kijelölt intézet a szabálysértési elzárás végrehajtására. Az intézet befogadja a szabálysértési elzárást töltő fogvatartottakat, akiket azonban az elzárás megkezdését követő soros körszállítással elszállítanak a szabálysértési elzárás végrehajtására kijelölt bv. intézetbe.

A látogatás idején nem tartózkodott **szabálysértési elzárást töltő** elítélt az intézetben. A megelőző időszakban létszámuk az alábbiak szerint alakult:

2012. évben	5 fő
2013. évben	15 fő
2014. évben	23 fő
2015. évben	14 fő

Az intézetben a következő **speciális csoportok** működnek:

Speciális csoport	Fogvatartottak száma
Pszichoszociális részleg	0
Gyógyító-terápiás részleg	32
Drogprevenciós részleg	8
Átmeneti részleg	19
Alacsony kockázatú részleg	0
EVSZ-esek száma	1
Egyéb (APAC körlet)	17

Szexuális bűncselekményt elkövetők elhelyezésére az intézetben nem létezik külön zárka. Az LGBTQ fogvatartottakat nem különítik el.

Az intézetben fogva tartottak közül a látogatásig 4 személyesetében engedélyezték a reintegrációs őrizetet. A látogatás idején az intézetben 18 olyan fogvatartott tartózkodott, aki megfelel a reintegrációs őrizet feltételeinek. Erről az intézet a fogvatartottakat tájékoztatta.

Drogprevenciós részleg

Az intézet tájékoztatása alapján a részleg nincs igazán kihasználva: ideálisan 18-20 főt lehetne itt elhelyezni, de a létszám 10 fő körül mozog. Ennek oka lehet, hogy a közelmúlt jogszabályi változásai miatt a fogvatartottak számára már nem olyan vonzó ez az elhelyezés, mint volt korábban. A drogprevenciós, az APAC és az eü. részlegnek közös udvara van, leválasztva a nagy, mindenki által használható udvartól, aminek a mérete kb. 50 m²

APAC-körlet

A vallásos, illetőleg a vallásos tanítások iránt nyitott fogvatartottak elhelyezésére szolgáló speciális körlet. Jelenleg 4 zárka tartozik ide 18 férőhellyel. A körleten eltérő végrehajtási fokozatú fogvatartottak együttesen is elhelyezhetők. Azok a fogvatartottak kerülhetnek erre a körletre, akik stabil családi háttérrel rendelkeznek, dolgoznak és rendszeresen járnak istentiszteletre. A lelkész, illetve rajta keresztül a körlet fogvatartottjai tehetnek javaslatot fogvatartott ide helyezésére. Ezen a körleten a fogvatartottak vállalják, hogy betartják a – fogvatartotti közreműködéssel kidolgozott – ún. APAC-regula szabályait.

Az elhelyezés előnyei:

- jobb életkörülmények, kisebb zárkalétszám,
- a fogvatartottak tarthatnak maguknál hangszereket,
- APAC-os beszélő havi egyszer a rendes beszélőn felül: majdnem egy egész délelőtt, istentiszteletbe ágyazva, családdal közös étkezés (otthonról hozott ételek) és éneklés.

Az APAC-os fogvatartott: jár istentiszteletre, segíti a lelkész munkáját, közösséget alkot a társaival, közös lelki gyakorlatokat tartanak, segítik egymást.

3. Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok

Rendkívüli haláleset az intézetben az elmúlt évben nem történt.

2016. évben az intézet feljelentést tett:

a) fogvatartottak általegymás sérelmére elkövetett bűncselekmények gyanúja miatt 8 esetben, ebből:

- szexuális erőszak: 1 eset
- kényszerítés: 2 eset
- zsarolás: 3 eset
- súlyos testi sértés: 1 eset
- hamis tanúzásra felhívás: 1 eset

b) fogvatartott személyi állomány elleni bűncselekményének gyanúja miatt:

1 esetben (hivatalos személy elleni erőszak)

c) személyi állomány tagja által fogvatartott sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja miatt:

1 esetben (bántalmazás hivatalos eljárásban).

Ezek közül a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás miatt indult eljáráson kívül valamennyi eljárás folyamatban van.

Az elmúlt években befejezett eljárások száma:

Év	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Fogvatartott által fogvatartott sérelmére	44	20	15	14	27	27
Fogvatartott által személyi állomány sérelmére	3	4	0	1	3	4
Személyi állomány tagja által fogvatartott sérelmére	11	5	8	6	9	4

A személyi állomány tagja által fogvatartott sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárások száma az elmúlt 5 évben csökkenést mutat. A fogvatartottak által elkövetett bűncselekmények miatt indult eljárásokat érintően nincs egyértelmű tendencia.

2016. évben jogellenes fogvatartás nem fordult elő. Két esetben érkezett ugyanakkor olyan jelzés fogvatartottól, amely hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás gyanúját vetette fel. Ezek közül egy esetben volt érintett az intézet személyi állományának tagja. Ebben az esetben a Váci Fegyház és Börtön III. részleg 2. emelet 227. számú zárkájában elhelyezett fogvatartott 2016. január 8-án tartott meghallgatáson az alábbiak szerint nyilatkozott. Aznap a reggeli órákban, a napi biztonsági ellenőrzés alkalmával egy általa nem ismert felügyelőt és a zárkatársát kiszólította a zárkából. Miközben a folyosón várakoztak, szóváltásba keveredett a felügyelővel, akiezt követően erősen megfogta a nyakát és a falhoz nyomta. A meghallgatást követően orvosi látlet készült, amely szerint a fogvatartott testén sérülést nem tapasztaltak. Az eljárást a nyomozó hatóság megszüntette.

A másik esetben a Váci Fegyház és Börtön III. részleg 220. számú zárkájában elhelyezett fogvatartott úgy nyilatkozott, hogy megőrzése alatt egy másik bv. intézetben bántalmazták. 2016. június 20-án délután tartott meghallgatása alkalmával úgy nyilatkozott, hogy aznap hajnal 4.00 óra körüli időpontban a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézetben egy általa nem ismert felügyelő kiszólította a zárkából a körletfolyosóra, majd ott két alkalommal combon rúgta, aminek következtében elesett. A meghallgatást követően orvosi látlet készült, amely szerint a jobb comb középső harmadában 8x10 cm-es haematoma volt látható, és a sérülés 5-7 napos lehetett. Az intézet tudomása szerint az eljárás folyamatban van.

A 2016. évben kényszerítő eszközt az intézetben **6 esetben alkalmaztak. Ez mind a 6 alkalommal testi kényszer és bilincs** alkalmazását jelentette. Ebből 5 esetben utasítás végrehajtásának megtagadása, 1 esetben intézkedéssel szembeni ellenszegülés adott okot a kényszerítő eszköz használatára. Az elmúlt években kényszerítő eszköz alkalmazására az alábbiak szerint került sor:

Év	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Testi kényszer	6	5	3	8	4
Testi kényszer és bilincs	13	10	5	17	12
Összesen	19	15	8	25	16

Az intézetben 6 db járőr és 1 db kábítószer-kereső szolgálati kutya van. Az elmúlt öt évben kényszerítő eszközként szolgálati kutyát nem alkalmaztak.

II. FIZIKAI KÖRÜLMÉNYEK

1. Befogadás

Befogadáskor az intézet írásban tájékoztatja a fogvatartottakat a jogaikról. Ezen felül a fogvatartottak szóban tájékoztatás kapnak az intézettel, a fogvatartásukkal, továbbá egyéb felmerülő kérdésekkel kapcsolatban is. Az analfabéták befogadása során szóban történik meg a tájékoztatás, amelyről jegyzőkönyv készül. A külföldi fogvatartottat a saját nyelvén vagy valamely általa beszélt nyelven tájékoztatják vagy írásban, vagy szóban. Írásbeli tájékoztató 18 nyelven érhető el, köztük angol, német, francia, arab, kínai, orosz és spanyol nyelven is. A külföldieket – az elkülönítési szabályok betartása mellett – igyekeznek olyan zárkában elhelyezni, ahol saját anyanyelvükön tudnak kommunikálni más fogvatartottakkal. (A látogatás idején ukrán állampolgárok tartózkodtak az intézetben.)

2. Zsúfoltság, zárkák

Ahogy a fent ismertetett létszámadatok is mutatják, az intézet telítettsége jóval meghaladja a 100 %-os mértéket. A jogszabályban előírt mértékű mozgásteret az intézet – 2016. augusztus 25-i adatok alapján – a látogatás időszakában 12 zárkában 53 fő fogvatartottnak tudta biztosítani. A látogatás idején is zajlott ugyanakkor az intézet férőhely bővítési tervének a végrehajtása. Ennek keretében sor került egy korábban kihasználatlan objektum részleggé alakítására, ami 32 fővel növelte meg az intézet befogadó képességét. Az épület két további szintjének átalakításával pedig a közeljövőben újabb férőhelyek (tervezetten 88) létesülhetnek. Ezen felül a III. részleg III. emeletén zárkaegybenításokat végez az intézet, mert az összenyitott zárkák kedvezőbb helykihasználást tesznek lehetővé, és ezáltal hozzájárulnak a férőhelyek bővítéséhez. Ezek a munkálatok megkezdődtek és folyamatosan zajlanak. Mindez a túlzózsúfoltság jelentős csökkenését eredményezheti.

A BVOP arról tájékoztatta a Helsinki Bizottságot, hogy az intézet III. körlet 3. szintjének valamennyi korábbi kisebb méretű zárkája kettesével összenyitásra került, így a zárkák hasznos alapterülete az elhelyezhető létszám megtartásával a kibontott falrész és az egyik vizesblokk által felszabadított hely következtében jelentősen megnőtt. Az intézet további, az elhelyezést pozitívan befolyásoló intézkedéseket tervez.

A fentiekben túl az intézet a nem használatos, felesleges berendezési eszközök zárkán kívüli elhelyezésével igyekszik növelni a hasznos alapterületet, és rendszeres zárkán kívüli programok szervezésével igyekszik csökkenteni a zsúfoltság érzését. A növekvő fogvatartotti munkáltatási létszám szintén pozitívan hat a zsúfoltságból adódó problémák visszaszorítására.

Mindennek ellenére a látogatás időszakában – 2016.augusztus 25-i adatok alapján – 157 zárkában, 773 fő fogvatartott részére nem tudta biztosítani az intézet a jogszabályban előírt minimális mozgásteret. A legkisebb egy főre jutó nettó mozgástér 1,39 m² volt (III. részleg azon zárkáiban, amelyekben 3 fő fogvatartottat helyeztek el).

Az intézet válaszában jelezte, hogy a zsúfoltság csökkentésére folyamatosan erőfeszítéseket tesznek, ennek érdekében bontják össze ez év végéig a III. körlet 3. szintjén kettesével a zárkával, ami növeli a hasznos alapterületet. Jövő nyárra a IV. körletben közel százzal nő majd a kapacitás, így egy éven belül a zsúfoltság terén számottevő javulás várható.

3. Zárkakörülmények

A látogatás idején elkülönített, külön szellőzésű WC volt elérhető 11 zárkában (47 fő), ezen felül további 66 zárkában (451 fő) alakítottak ki olyan elkülönített WC-t, amelyek külön szellőzése nem megoldott. A fennmaradó 145 zárkában (325 fő) nem biztosított az elkülönített és külön szellőzésű WC. Ez utóbbi zárkákban a WC-k leválasztását az intézet BVOP forrásból megkezdte, ami jelenleg is folyamatban van.

A fegyház szigorú és általános, valamint a börtön és a fogház szigorú rezsimjében elhelyezett elítéltek, az előzetesen letartóztatott vagy nem jogerős ítélettel rendelkező fogvatartottak, a betegszobán elhelyezett, a fegyelmi- vagy biztonsági elkülönítésben lévő, valamint magánelzárást töltő fogvatartottak zárkájának ajtaja folyamatosan zárva van. A fegyház enyhe és a börtön általános rezsimjében elhelyezett elítéltek zárkaajtajának a nyitvatartását a napirend határozza meg. A börtön enyhe, valamint a fogház általános és enyhe rezsimjében, továbbá az átmeneti, a drogprevenció, a gyógyító-terápiás részlegen, az APAC-körleten, az EVSZ-es és az elzárásos részlegen az intézetparancsnok által meghatározott időszakokban tartják nyitva a zárkák ajtaját. A Befogadó és az Egészségügyi részlegen elhelyezett fogvatartottak zárkáinak az ajtaja végrehajtási fokozattól függetlenül zárva van.

Jelenleg az intézetben 141 db biztonsági kamera van telepítve. Ebből 21 db kamera az intézet közvetlen külső környezetét, 120 db kamera a belső környezetet figyeli. Összesen 102 db biztonsági kamera képét rögzíti az intézet a jogszabályi előírásoknak megfelelően. A külső kamerák a bejáratok, a bástyafal és az épületek külső környezetét figyelik meg. A belső kamerák az elhelyezési részlegek folyosóit, a lépcsőházakat, az udvarokat, a közösségi helyiségeket, a kultúr- és sporttevékenységre szolgáló helyiségeket, a munkaterületeket, valamint a lakózárkákat figyelik meg.

Jogsértés esetén az arra jogosult testületi tag megtekinti a mentett kameraképeket, illetve javaslatot tehet azok további felhasználásra (pl.: büntető, vagy fegyelmi eljárás) történő kimentésére. Büntetőeljárás esetén a mentett kameraképeket továbbítják a nyomozó hatóság felé. Amennyiben a mentett kameraképek további felhasználása nem indokolt, sor kerül azok törlésére.

Vizsgálat (fegyelmi vagy büntető ügy) céljából 2015.évben 25 esetben, 2016. évbena látogatásig 5 estben történt meg kamerafelvétel mentése. A feltételek ellenőrzés során végrehajtott megtekintéséről az intézet külön kimutatást nem vezet.

A kamerák túlnyomó többségét nemrég telepítették, azokról mindenki pozitívan nyilatkozott, mindenki szerint hozzájárulnak a jogellenes cselekményektől való visszatartáshoz.

Az intézetben nincs testi fogyatékossgal élő személy, ugyanakkor 2 fő hallássérült fogvatartott van. Az egyik hallássérült fogvatartott hallókészülékkel rendelkezik, emellett szájról olvas, társaival megfelelően tud kommunikálni. Jelenleg 2 fős zárkában van elhelyezve, zárkatársával az együttélési szabályoknak megfelelő jó kapcsolatot alakított ki, a Duna-Mix Kft.-nél végez munkát. A másik hallássérült fogvatartott jelbeszédet ért, szájról olvas, jelenleg szintén 2 fős zárkában van elhelyezve, fogvatartott társával kiegyensúlyozott, jó kapcsolatot alakított ki, egymással megfelelően tudnak kommunikálni, jelenleg nem dolgozó állományban van.

A meglátogatott zárkák többségének állapota – leszámítva a túlzsúfoltságot – az általunk látogatott intézetekhez képest legalább átlagosnak, vagy annál jobbnak mondható, a burkolatot több helyen felújították, a vizes blokk körül jó állapotú csempe volt. A megtekintett zárkákban a TV működött, erre vonatkozóan panaszt nem hallottunk. A hőségre sok panasz érkezett. A hőmérséklet az épület legfelső szintjén a megfigyelők tapasztalása szerint is kellemetlenül magas volt a nem túl meleg kinti időjárás ellenére. A levegő mozdulatlansága sokat rontott a hőérzeten. Álláspontunk szerint a nyári hőségben ezek a zárkák egészséges emberi tartózkodásra nem lehetnek alkalmasak.

Az intézet válaszában jelezte, hogy a zárkák összebontását követően jelentősen javulni fog a szellőzés, a részleg rövid folyosóján a zárkákat kiszolgáló helyiséggé alakítják, így a napsütés által egész nap érintett zárkákban nem lesznek fogvatartottak. Végül fontos, hogy hőségriadó idején a krónikus, illetve érrendszeri betegségben szenvedőket hűvösebb zárkába vagy betegszobára helyezik át a rosszullétek megelőzése érdekében.

4. Fürdés, személyi higiénia

A dolgozó fogvatartottaknak minden munkanapon, az egészségügyi részlegen elhelyezett fogvatartottaknak minden nap, a nem dolgozó fogvatartottaknak heti három alkalommal (ebből egy alkalommal hétvégén) biztosított a fürdési lehetőség. A fürdés időtartama alkalmanként 5 perc.

A fürdőhelyiségek állapotát a megfigyelők kielégítőnek találták. A folyóvíz hőmérsékletét központilag szabályozzák, azt a fürdőhelyiségekben nem lehet szabályozni. A víz hőmérsékletével, a fürdőhelyiségek használatával összefüggésben nem érkezett panasz a fogvatartottaktól.

Többen is jelezték ugyanakkor, hogy a zárkában hosszabb ideje nincs vagy akadozik a folyamatos melegvíz-ellátás. A megfigyelők nem zárták ki azt a lehetőséget, hogy a melegvíz-ellátással kapcsolatos problémák a zárkafelújításokkal állnak összefüggésben, ezért csupán átmeneti jellegűek.

Az intézet jelezte, hogy a melegvíz korlátozására takarékosági célból került sor, a korlátozással érintett időszakban a fogvatartottak jelentős része zárkán kívül tartózkodott, vagy pihenőjét töltötte, de a felújítások okozta zsúfoltság miatti kellemetlenségek enyhítése céljából a munkálatok megkezdése óta a melegvíz ellátás újra folyamatos.

Az ágyneműket és a törülközőket kéthetente cserélik. Ezek tisztaságával és a csere rendszeres jellegével kapcsolatosan nem volt panasz.

III. Étkezés

Az étkezést nem külső szolgáltató biztosítja, hanem az intézeti konyhán főznek, ahol fogvatartottak is dolgoznak. A fogvatartottak a zárkákban, a személyi állomány tagjai pedig a közelmúltban felújított étteremben fogyaszthatják el az ételt. Kérelem alapján a vallási, illetve a diétás igényeknek megfelelő ételmezést az intézetbiztosítja.

A látogatás idején 39 cukorbeteg fogvatartott tartózkodott az intézetben. A cukorbetegeknek kenyér helyett zsemle adnak, valamint a napi – előírt – szénhidrát mennyiség figyelembe vételével állítják össze az étrendjüket, készítik el az ételeiket.

Az étel mennyisége és minősége kapcsán vegyesen számoltak be a fogvatartottak: míg egyes fogvatartottak megfelelőnek ítélték az ételmezést, többen panaszt fogalmaztak meg az étel mennyisége és minősége kapcsán, és többen kevesellték a zöldséget és a gyümölcsöt az étrendben.

IV. Egészségügyi ellátás

A Magyar Helsinki Bizottság részéről a látogatáson orvos nem vett részt, így az egészségügyi ellátás és az egészségügyi ellátással kapcsolatos fogvatartotti panaszok értékelésére csak szűk körben volt lehetőség.

Az intézetben 1 osztályvezető orvos, 2 szakorvos, 1 főápoló, 7 szakápoló, 1 szakasszisztens (összesen 12 fő) biztosítja az egészségügyi ellátást.

A látogatás idején fennálló fogvatartotti létszám alapján:

- 275 fogvatartott jut egy orvosra, illetve
- 118 fogvatartott jut egy szakápolóra.

Munkanapokon hivatali időben rendelkezésre áll: minimum 1 orvos és egy szakápoló. Hivatali időn kívül (24 órában) 1 szakápoló jelenléte, illetve orvosi készenlét biztosított. A fogászati ellátást 1 szakorvos és asszisztens látja el a teljes létszámmal.

Az intézetnek nincs saját pszichiátere, ezért az IMEI-be kell szállítani a pszichiátriai vizsgálatot vagy kezelést igénylő fogvatartottakat.

Az intézetben az alapellátáson túl fogászat és foglalkozás egészségügyi ellátás is elérhető. A szakvizsgálatokat beutalással a városi kórházban, illetve a bv. ellátó rendszerében, továbbá egyéb civil szakintézményekben végzik el. Az intézet rendelkezik együttműködési megállapodással a helyi kórházzal.

Az intézet tájékoztatása szerint az orvosi ellátás ideje alatt a felügyelet a fogvatartotti váróban (halló- és látótávolságon kívül) tartózkodik. Eseti jelleggel, az orvos kérésére azonban jelen vannak a vizsgálatnál.

A fegyelmi részlegen, illetve a betegszobán hetente van orvosi ellenőrzés panasz hiányában is. Gondozott beteg esetében az ellenőrzés rendjét egyénileg határozzák meg, ami így akár napi, hetivagy havi orvosi ellenőrzést is jelenthet. Az eü. osztályvezető főorvos havonta három alkalommal végez hivatali időn túli ellenőrzést, aminek keretében a fogvatartottak állapotát az elhelyezési részlegeken ellenőrzi.

Ünnepi időszakokban, hússzú hétvégéken, hőségriadó esetén az eü. osztályvezető főorvos külön ellenőrzési tervben foglaltak alapján jár el, illetve a szolgálatos ápoló részére napi rendszerességgel határozzák meg a fogvatartottak állapotára vonatkozó tájékoztatót, az elhelyezési részlegeken történő ellenőrzéssel kapcsolatos feladatokat.

Panaszmentes fogvatartottak estében az orvosi ellenőrzés az alábbiak szerint valósul meg:

- orvosi befogadás,
- előzetes, időszakos és soron kívüli munka alkalmassági vizsgálatok,
- tüdőszűrés évente egy alkalommal, illetve a befogadás alkalmával,
- önkéntes alapon igénybe vehető hepatitisz szűrés,
- hőségriadó elrendelése esetén a kockázati csoportok meghatározása, ellenőrzése (szív-és érrendszeri betegek, légzőszervi betegségek, tumoros betegek),
- diabeteses és hypertoniás betegek paramétereinek az ellenőrzése, beutalás a szakorvosi vizsgálat alapján előírt kontrollvizsgálatokra,
- pszichiátriai kezelték kontrollvizsgálata a szakorvosi javaslat időtartamának függvényében az IMEI-ben,

Az inzulinnal kezelt cukorbeteg (aktuálisan 9 fő) évente szakorvosi kontrollon vesznek részt, illetve esetükben negyedévente vérvizsgálatra kerül sor. Panasz esetén, illetve orvosi rendelésre jelentkezés során megtörténik a vércukorszint, a vérnyomás és a testsúly ellenőrzése. Extrém időjárási körülmények között (pl.: hőségriadó) szoros – akár napi – szakápolói kontroll valósul meg vonatkozásukban. Inzulin beállítási vagy kezelési probléma esetén az érintett fogvatartottat az eü. részlegen helyezik el. Orvosi rendelésen diétás és életmód tanácsadásban részesülnek. Munkába állításuk az előzetes alkalmassági vizsgálat során szakmai szempontok alapján, a megfelelő korlátozások figyelembe vételével történik.

A pszichiáter hiányát talán valamelyest ellensúlyozza, hogy az intézetben 4 pszichológus dolgozik az alábbi megosztásban:

- 1 főállású, hivatásos jogviszonyban dolgozó tanácsadó szakpszichológus,
- 1 főállású, közalkalmazottként dolgozó tanácsadó szakpszichológus,
- 1 főállású, hivatásos jogviszonyban dolgozó pszichológus,
- 1 félállású, közalkalmazotti jogviszonyban dolgozó pszichológus.

A pszichológusi ellátás feladatai: pszichológusi befogadás, egyéni meghallgatás, terápiás jellegű esetvezetés, krízisintervenció, izolációhoz kötődő állapotfelmérés, intézetelhagyást megelőző állapotfelmérés, speciális részlegeken elhelyezett fogvatartottak pszichés gondozása – kiemelten a gyógyító-terápiás részlegen elhelyezett fogvatartottak esetében. Csoportos formában biztosított tevékenységek: pszichológusi szemle, konfliktuskezelés, dohányzásról való leszokást támogató tréning, kreatív csoportfoglalkozás a film és a művészetterápia eszközeivel.

Havi átlagos esetforgalom: 390-400 fő.

Öröndöztető az a gyakorlat, hogy az intézet pszichológusai rendszeresen pszichológusi szemlét tartanak, amely során igyekeznek minden zárkába eljutni legalább egy rövid időre. Így ugyanis olyan fogvatartottaknak is lehetősége nyílik kapcsolatba kerülni intézeti pszichológussal, akik egyébként nem volnának aktívak ezen a téren. Külön kiemelendők a munkacsoport szuicidprevenciók erőfeszítései. A vezető elmondása alapján az intézet vezetésével és az egészségügyi részleggel jó a munkakapcsolat. A 4 pszichológus esetmegbeszélő teameket tart szükség esetén, illetve intenzív a szakmai konzultáció a márianosztrai és a balassagyarmati intézetek pszichológusaival is.

Az egészségügyi dokumentumokról a fogvatartott kérésre másolatot kaphat, illetve tanulmányozhatja saját iratait. A gyógyszerek beküldésére és bevitelére az intézetbe az alábbi előírások vonatkoznak. Vényköteles gyógyszert az intézetbe akkor vihet be magával befogadáskor a fogvatartott, illetve azt akkor küldhetik be neki csomagban, ha azt még a fogvatartás kezdetét megelőzően, orvosi rendelésen írta föl orvos, de az érintett már nem tudta elhasználni, illetőleg kiváltani bevonulás előtt. A csomagban történő beküldés előtt a fogvatartottnak kérelmet kell előterjeszteni a küldés engedélyezésére. A gyógyszer beküldését egyéb, kivételesen méltányolható esetben is engedélyezi az intézet.

Saját költségen vénynélküli gyógyszer, gyógyhatású készítmény rendelésére, tartására előzetes orvosi véleményezés alapján van lehetőség.

Egészségügyi okból történő elkülönítés előfordul az intézetben. Ez elsődlegesen akut fertőzés (pl.: élősködők) gyanúja miatt történhet időszakos jelleggel. Tartós elkülönítést(pl.: HIV fertőzés miatt) nem alkalmaznak. Az intézet tudomása szerint nem tartózkodik HIV fertőzött fogvatartott az intézetben. A fertőző-elkülönítő zárka felújítása – az eü. részleg rekonstrukciója keretében – a látogatás idején folyamatban volt.

Ha egy fogvatartott pszichiátriai okból kap gyógyszeres kezelést, a szakellátás keretében részletes tájékoztatásban részesül arról, hogy milyen okból milyen gyógyszert kap. Amennyiben további tájékoztatásra van igény, azt a helyi orvosi rendelés keretében kapja meg.

A fogvatartott fogászati kezelésre vagy ellátásra vonatkozó kérelmét a reintegrációs tiszt továbbítja az intézeti fogászatra, ahol előjegyzés alapján történik a fogászati szakellátás. Jellemző ellátási területek: fogfájás, szuvasodás-tömés, foghúzás, fogpótlás, fogkő eltávolítás, tanácsadás. A szájsebészeti ellátás külső, civil eü.intézményben valósul meg.

Az intézet tájékoztatása szerint tipikusak a mozgásszervi panaszok, magas vérnyomásos panaszok, bőrbetegségek, szezonális megbetegedések. A bőrbetegségek közül a rovarcsípések előfordulása az utóbbi időben jelentősen csökkent, mert

- rendszeresen fertőtlenítik a fürdőket, heti egyszer a zárkákat,
- ha egy zárkában poloskára van panasz: az ott lakók kiköltöztetését követően hívják a külső rovarirtót,
- ha nincs panasz: negyedévente végeznek preventív irtást.

A fodrász igénybevételére térítésmentesen havonta legalább 1 alkalommal lehetősége van valamennyi fogvatartottnak.

A fogvatartottak többsége elégedett volt az orvosi ellátással, ám néhányan sérelmezték, hogy az ellátásra várakozniuk kellett, illetve nem voltak elégedettek a vizsgálat alaposágával. A látogatás idején zajlott az intézet egészségügyi részlegének a teljes körű felújítása, amely az ott dolgozóknak fokozatosan jobb munkafeltételeket, az ellátásra szoruló fogvatartottnak pedig a jobb elhelyezési körülményeken túl színvonalasabb ellátást is eredményez.

Az intézet a várakási idő kapcsán jelezte, hogy orvosi rendelésre a napirendben meghatározott módon, minden nap van lehetőség, akut betegállásra rendelési rendtől függetlenül is mód van. Az egészségügyi részleg teljes felújítását követően párhuzamos rendelésre is lesz lehetőség, ami rövidíteni fogja a várakozási időt.

V. Munkavégzés

Az intézetben költségvetési munkáltatásban, illetve foglalkoztatásban a látogatás idején 155 fogvatartott vett részt (közülük 19 fő előzetes letartóztatott).

A költségvetési munkáltatás és a foglalkoztatás az alábbi formákban zajlik

- Költségvetési munkáltatás: 113 fő,
- Vízügyi munkáltatás: 5 fő,
- Szabad kapacitás terhére történő munkáltatás: Stefa-Pack, 33 fő,
- Munkaterápiás foglalkoztatás: 4 fő.

A foglalkoztatott fogvatartottak közül:

- 20 fő szakmunkás,
- 131 fő segédmunkás,
- 4 fő terápiás foglalkoztatott.

A fogvatartottak részmunkaidőben, napi 7 órában végeznek munkát.

Ezen felül a **Duna-Mix Kft.-nél zajló munkáltatásban a látogatás időpontjában 383** fogvatartott vett részt (közülük 73 fő előzetes letartóztatott).

- Bv. gazdasági társaság által történő munkáltatás: 357 fő
- Külső munkáltatás: 26 fő
- Terápiás foglalkoztatás: 28 fő

A foglalkoztatott fogvatartottak közül

- szakmunkás: 25 fő
- betanított munkás: 316 fő
- segédmunkás: 14 fő
- terápiás foglalkoztatott: 28 fő

A fogvatartottak részmunkaidőben, napi 6,5 (bv. gazdasági társaság által történő munkáltatás), 7,5 (külső munkáltatás - Mosoda), illetve 4 órában (terápiás foglalkoztatás) végeznek munkát.

A létszám megoszlása a különböző munkahelyek tekintetében a következő:

Üzem:	Fogvatartottak száma
Eltec - Irodaszer-összeállító részleg	37
Asztalos - Javító-karbantartó részleg	39
Hímző-Varroda	17
Raktár	13
TMK	17

Nyomda	92
Nyomda-Kötészet	114
Terápiás-Kötészet	28
Mosoda (külső munkáltatás)	14
Vízmű (külső munkáltatás)	6
Posta (külső munkáltatás)	6
Összesen	383

Külső munkahelyen történő munkavégzésre – ahogyan azt a fentiek adatok is mutatják – az intézeti és a Duna-Mix Kft.-nél történő foglalkoztatás esetén isvan lehetőség.

Előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottakat mind az intézet, mind a Duna-Mix Kft. foglalkoztat. A látogatás idején 108 voltaz érintett fogvatartottak létszáma, akik közül az intézet 19 főt, a Kft. 89 főt alkalmazott. Az intézet tájékoztatása szerint a nem dolgozó előzetes letartóztatottak jellemzően nem kérik munkába állításukat. Ennek legfőbb okavélhetően az, hogy ismétlődő jelleggel tárgyalásokra kell járniuk és azokra fel kell készülniük.

A munkaterápiás foglalkoztatás az intézetben – a fentiek szerint – szintén elérhető. Terápiás munkának az a munka tekinthető, amely nem igényel szakmunkát, mégis hasznos tevékenység és leköti a fogvatartottat (pl.: gipszöntés, papírhajtogatás). Terápiás foglalkoztatás keretében a látogatás idején az intézetnél 4 fő,a Kft.-nél pedig 28 fő végzett munkát.

Az elvégzett munkáért többnyire **órabérben** történik a honorálás, ennek összegét azOP szakutasítás alapján a jogszabályi minimumban határozzák meg.

Számos fogvatartott jelezte, hogy átláthatatlan számára a munkabérből levont összegekről készült kimutatás.Habár a probléma megoldása nem intézeti hatáskörbe tartozó kérdés, a Magyar Helsinki Bizottság fontosnak tartja megjegyezni, hogy a megfigyelőihez ilyen tartalmú panasz a Váci Fegyház és Börtönben igen nagy számban érkezett.

Az intézet válaszában arról tájékoztatott, hogy a levonásokra jogszabályok szerint kerül sor az országosan egységes Főnix program letétkezelő modulja szerint, a fogvatartottak az egyéni számlalapjuk forgalmáról jogcím szerinti kimutatást kérhetnek, de az valóban nem tartalmazza, hogy melyik bíróságnak melyik letiltását utalták át, illetve a bv. Tartozáson belüli tételek (tartásdíj, gyógyszer, szállítás, fénymásolás, stb) sem kerülnek külön feltüntetésre. Az intézet a problémát 2015 áprilisában már jelezte, annak megoldásáig egyéni kérelemre, személyes meghallgatás keretében tudnak választ adni.

A BVOP arról tájékoztatta a Helsinki Bizottságot, hogy a munkabérből levont összegekről készült kimutatás vonatkozásában a fogvatartotti számfejtés modul tervezése, kialakítása 2016 augusztusában megkezdődött. 2017 márciusában elindult a bv. intézetek érintett személyi állományának oktatása. Az éles üzem 2017. április 1-től indul. A modul a munkába állítás kezdetétől átveszi a teljes folyamatot és kezeli az adatokat. A pénzügyi modullal való kapcsolat utóbbi programrész fejlesztését követően várhatóan 2017. I. félévében realizálódik. A két rendszer összekapcsolódását követően a fogvatartottak a levonásokról tételes tájékoztatás fognak kapni.

VI. Fenyítések, jutalmazás, panasz

Magánelzárást 2015-ben 89 fegyelmi ügyben alkalmaztak. Továbbá 204 alkalommal történt fegyelmi elkülönítés. A kiszabott leghosszabb magánelzárás (két esetben) 30 nap volt, az új bv. törvény alapján kiszabható leghosszabb, 25 napos szankció alkalmazására is két esetben került sor 2015-ben és 2016-ban, a látogatás napjáig. Az A fegyelmi elkülönítés leghosszabb időtartama 20 nap volt.

Jutalomként 2015-ben 39 alkalommal engedélyeztek kimaradást és 132 alkalommal eltávozást. Ez utóbbi 132 esetből 96-ban EVSZ hatálya alá eső fogvatartottat volt érintett. Látogató intézeten kívüli fogadására 22 esetben volt lehetőség. 2016-ban a látogatás időpontjáig kimaradást 43, eltávozást 46, látogató intézeten kívüli fogadását pedig 23 esetben engedélyezték jutalomként.

Az intézet tájékoztatása szerint 2015-ben 10 esetben nyújtottak be panaszt fogvatartottak. Ebből 7 átszállítással volt kapcsolatos, míg a fennmaradó 3-ból egy-egy intézeten kívüli látogatófogadással, másik bv. intézetben történő látogatófogadással, valamint egy biztonsági vizsgálat lefolytatásával függött össze. 2016-ban a látogatás időpontjáig a bv. ügyészi meghallgatást követően 48 esetben kérte vizsgálat lefolytatását a bv. ügyész.

VII. Kapcsolat a külvilággal, védővel

A beszélőre, a csomagfogadásra és a telefonálásra a jogszabályi rendelkezésekben meghatározottak szerinti gyakorisággal és időtartamban van lehetőség.

Mind az előzetes letartóztatottak, mind az elítéltek havonta egy alkalommal kaphatnak és küldhetnek csomagot. A havi egy általánosan engedélyezett csomagon felül ruhaneműket tartalmazó csomag engedélyezése reintegrációs tiszti hatáskör.

A látogatók fogadása csoportosan történik, és a beszélő **minden esetben asztali beszélőt** jelent. A látogatás céljából szolgáló helyiség két részre oszlik, az egyiknél a látogató és a fogvatartott egymással szemben, apró lyukakkal szabdaltnak plexifal két oldalán foglalhat helyet. Az intézet tájékoztatása szerint megengedett, hogy a családtagok csókkal üdvözlöjék egymást, ugyanakkor több fogvatartott sérelmezte az elválasztófalat, amely akadályoz mindenféle testi érintkezést, és jelentősen megnehezíti a szóbeli kommunikációt. Egy látogatási időpontra maximum 30 főnek adható ki látogatási engedély. Átlagosan 18-20 fogvatartotthoz érkezik átlagosan 2 látogató egy időben.

A helyiség másik részében lehetőség van ún.családi beszélőre a reintegrációs tiszti döntése alapján. Az intézet egy időben hat családnak tudja biztosítani a látogatóhelyiség egyik részében a családi asztali beszélő lehetőségét. A helyiség ezen részében a látogatóba érkező gyermeknek „játszósarkot” alakítottak ki, ahol a falakat színes festés, mesefigurák díszítik.**A helyiség rész ott jártunk alkalmával világos és barátságos képet mutatott, az asztalok, székek elrendezése családbarát – ezt fogvatartotti jelzés is visszaigazolta. Ugyanakkor a “tömeges látogatófogadásra” több panasz is érkezett, sokak szerint ilyen körülmények között lehetetlen tisztességesen beszélgetni.**

Megfontolandó, hogy az elválasztó műanyag lap helyett más módon végezze el az intézet személyzete a látogatás biztonsági ellenőrzését, egyúttal ne kerüljön hátrányba az a fogvatartott, akihez nem jár kisgyermek látogatóba. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R/2006/2. számú Ajánlása (az Európai Börtönszabályokról) szerint a „látogatás körülményeinek lehetővé kell tenni, hogy a fogvatartottak a lehető legtermészetesebb módon tartsák fenn és fejlesszék családi kapcsolataikat” (24.4. pont).

Az intézet válaszában jelezte, hogy a tiltott tárgyak bejuttatásának a veszélye miatt az elválasztófal indokolt, ráadásul eseti dühkitörés esetén több esetben védte már meg a hozzátartozókat az agresszívvá vált fogvatartottaktól. A gátló tényezők enyhítése érdekében ezzel együtt az utóbbi időben növelték a családi beszélők számát és csökkentették az egy alkalomra kiadott engedélyek számát.

A BVOP válaszában hozzátette: A látogatások engedélyezése minden esetben egyedileg, az összes körülmény figyelembe vételével történik. Egyénileg elbírált esetekben a bv. intézet élhet családi látogatás engedélyezésével többek között a fogvatartott bv. intézeti magatartása valamint a kapcsolattartásának minősége figyelembe vételével.

A látogatás során élelmiszer nem fogyasztható. Kivételt jelentenek ezen szabály alól az APAC-körleten elhelyezett fogvatartottak részvételével zajló látogatási alkalmak, amelyek során megengedett a közös étkezés. Az intézet tájékoztatása szerint ugyanakkor tárgyalást folytatnak a kiétkezést végző kft.-vel arról, hogy a látogatások alkalmával is elérhető legyen a bolt kínálata.

A fogvatartottak az intézet által biztosított ZTE R528 típusú hordozható rádiótelefon készüléket – annak tartozékaival együtt – használják telefonálásra a végrehajtási fokozatuknak és rezsimbe sorolásuknak meghatározott időtartamban.

A fogvatartottak a védőjükkel minden munkanap hivatali időben beszélhetnek, a beszélgetés hossza nincs korlátozva. A védők részére a beszélőre online bejelentkezést is biztosít az intézet.

A telefonálással kapcsolatban több fogvatartott kifogásolta, hogy **a mobiltelefonok bevezetése óta mind a családtagjaikkal, kapcsolattartóikkal való beszélgetéseiket, mint a védőjükkel való konzultációt a zárkatársaik előtt kell bonyolítaniuk.** Utóbbi különösen az előzetes letartóztatottak esetén probléma, akiknek még folyamatban van a büntetőeljárásuk.

Az intézet írásos válaszában közölte, hogy a telefonbeszélgetés zárkaszintű korlátozására biztonsági okból van szükség, a zárkán kívül még nehezebb lenne az így sem ritka telefonlopás, illetve rongálás ellen fellépni. Mivel az előzetesen letartóztatottakat kis zárkán helyezik el, náluk a legkisebb a szabályból fakadó sérelem.

A Helsinki Bizottság érti a szabályozás okát, de annak jogszerűségét vitatja. A védővel való kapcsolattartás titkosságát ezek a megfontolások bizonyosan nem írják felül, ahogy a családi és magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogot sem. A probléma azonban országos szintű, így annak kezelése legalább BVOP kompetencia, de jogszabályi szintű rendezést is indokoltnak tartanánk.

Bár nem intézeti kompetencia, de fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a más intézetekben meghallgatott és a Magyar Helsinki Bizottság Emberi Jogi Tanácsadó Programjához forduló fogvatartottakhoz hasonlóan a Váci Fegyház és Börtönben fogvatartottak közül is **sokan panaszkodtak a mobiltelefonok bevezetése óta jelentősen megemelkedett tarifákra.** Emellett panaszként merült felaz is, hogy a készülékek javításának igen magasak a költségei.

Az intézet közölte, hogy a telefonok megrongálódása esetén kért költség nem minősülhet jogtalan követelésnek, tekintettel arra, hogy azt a fogvatartottak szerződésben vállalták megfizetni. A javítási költségeket csak akkor kell megfizetni, ha a meghibásodás oka nem rendeltetésszerű használat.

A Helsinki Bizottság ezzel a jogi állásponttal nem tud azonosulni.Önmagában a szerződés aláírása nem teszi jogszerűvé a követelést, hiszen általános szerződési feltételekről van szó, amelyek tisztességtelensége esetén azok érvénytelenek. Így lettek tömegesen részlegesen érvénytelen például banki kölcsönszerződések, amelyeket szintén aláírtak az ügyfelek. És a szerződés aláírása részlegesen korlátozásmentes döntés eredménye: annak hiányában a kapcsolattartás ezen formájától esne el a fogvatartott. A Helsinki Bizottság mérlegeli a telefonálási és szervízdíjak bíróság előtti megtámadásának jogi lehetőségeit.

A kiétkezésre havonta 3 alkalommal van lehetősége a fogvatartottaknak.Az árakat a szerződéskötéskor kölcsönös megállapodás alapján határozták meg a szerződő felek, amely a szerződés mellékletét képezi.Az intézet a közelmúltban kötött szerződést új üzemeltetővel (a szerződés 2016. május 12-én kelt).

A kiétkezéssel kapcsolatosan érkeztek panaszok a megfigyelőkhöz, ám ezek főként abból az időszakból valók, amikor a kiétkezést még az előző üzemeltető végezte.

A reintegrációs tervre az intézet nem használ formanyomtatványt.Az egyéniesített programterv egyénre szabottan, a fogvatartott bevonásával készül el. Annak végrehajtásában és szükség esetén a módosításában a pártfogók és a reintegrációs tisztek közösen vesznek részt, az eredményeket közösen értékelik.Egy pártfogóra a látogatás idején 134 ügy jutott.

Az intézetben a látogatás idején nem volt olyan fogvatartott, aki a társadalmi kötődés programban (amelynek keretében a jogszabályi rendelkezések alapján az elítéltek jogosultak lennének pl. eltávozásra, felügyelet nélkül külső munkahelyen dolgozni, vagy tanulmányok folytatására az intézeten kívül) részt vehetett volna.Arra számítanak ugyanakkor, hogy ha a BVOP a rendészeti tárgyú jogszabály-alkotási csomag részeként felülvizsgálja a Társadalmi Kötődés Program előírásait, idővel – várhatóan 2017.január 1-jétől – szélesedik a bevonható fogvatartottak köre, és ezáltal az abban ténylegesen résztvevők száma is.

Az intézetben az idegenrendészeti őrizet végrehajtásának az ideje alatt többször járt az ENSZ Menekültügyi Főbizottság Közép-Európai Regionális Képviselője, valamint a Magyar Helsinki Bizottság.

Az idegenrendészeti őrizeteselek elhelyezésével, élelmezésével és a bánásmóddal kapcsolatban lefolytatott ellenőrzések problémát nem tártak fel.

A bv. ügyészi ellenőrzések a hónap első felében jellemzően a befogadásra terjednek ki, szabadításra, hónap második felében a választott téma (előzetes letartóztatás, bánásmód, fogvatartásra vonatkozó iratok, fogvatartással kapcsolatos határidők, kényszerítő eszközök alkalmazása, oktatás, személymotoszás, élelmezés, fogvatartottak feltételes szabadságra bocsátásának engedélyezése esetén az azt követő fogamatba vétel, bv. pártfogó felügyelők szűrő-próbaszerű ellenőrzése, eltávozásokkal kapcsolatos feladatok) ellenőrzésére vonatkoznak.

VIII. Művelődés, oktatás, vallás, sport

Az intézetben az alábbi művelődési, sportolási és szórakozási lehetőségek állnak a fogvatartottak rendelkezésére:

Közösségi helyiségek

Az intézet minden részlegébenalakítottak ki közösségi helyiséget. Itt a fogvatartottak közösen nézhetikmeg a számukra engedélyezett filmeket, kártyázhatnak, videojátékozhatnak.

Irodalom szakkör

Az intézetben az irodalom szakkör a látogatás idején 15 fővel működött. A tagjai az intézeti fogvatartotti állománya számára tartanak előadásokat.

A csoport sikeresen szerepelt a II. Országos Színházi találkozón, a budapesti József Attila Színházban (2016 augusztusában) megrendezett döntőn is részt vehettek.

Sportfoglalkozások

Csoportos foglalkozás keretében lehetőség van a fogvatartottak között népszerű labdarúgásra. Az intézet 2016. júniustól-szeptemberig tartólabdarúgó bajnokságot is szervezett. Emellett időszakosan,4 óra időtartamban a füves pályán másféle sporttevékenységet is tudnak folytatni a fogvatartottak.

Sakkozásra, csocsózásra és asztaliteniszre is lehetőség van a hét minden napján, több csoportban. Az egyes csoportok létszáma 25 fő.A részlegeken ezen felül nagyméretű csocsóasztalokat helyeztek el, amelyeken a reintegrációs tisztek egynapos bajnokságokat, versenyeket szerveznek a fogvatartottaknak.Asztalitenisz szakkör is szerveződött kínai nemzetiségű fogvatartottak vezetésével, akik rendkívüli technikai tudásról tettek tanúbizonyságot és adják át tudásukat a többi fogvatartottnak.

Kisállat szakkör

A fogvatartottak gondozzák az intézet könyvtárában elhelyezett kisállatokat: nyulakat, tengeri malacot és teknőseket.

Sportterem: A jogszabályban meghatározottak szerint az intézetben kialakítottak egy kondicionáló és egyéb sporttevékenységek lebonyolítására is alkalmas termet.A helyiséget egyszerre 10 fő használhatja. A teremben kamerarendszer működik, a sportprogramok ellenőrzés mellett zajlanak.A feladatokat a sportfelelős állítja össze és bonyolítja le.A konditermet 3 módon lehet igénybe venni:

1. többletszolgáltatás terhére 2015 márciusától (1016 Ft/hó, heti 2, havi 8 alkalom),
2. jutalomként (3 fő fogvatartott kapott ilyen jutalmat), amelyek száma növelhető lesz, mivel a csoportfoglalkozásokon nem mindig van jelen 10 fő,
3. csoportos foglalkozás keretében.

Kártya: A fogvatartotti igényekhez igazodva biztosította az intézet, hogy több csoportban társasjátékot és kártyajátékok lehessen igénybe venni. Erre hetente 2 alkalommal 3 óra időtartamban van lehetőség.

Filmvetítés: Hetente 1 alkalommal csoportonként 35-45 főnek van lehetősége az aktuálisan vetített filmek megtekintésére.

Képzőművészeti szakkör: A látogatás idején 9 fogvatartott végzett kézműves tevékenységet az intézetben. A csoport tagjai különféle tárgyakat készítenek kerámiából és fából (pl.: virágtartókat, ajándéktárgyakat), de részt vesznek az intézeti irodák, épületek szépítésében is. Munkáik szinte valamennyi irodában megtalálhatók. Az asztalos műhelyben is folyamatosan dolgoznak a fogvatartottak. Itt az intézet számára szükséges ajándéktárgyakat, használati tárgyakat, valamint zárkatartozékokat állítanak elő.

Nyelvi szakkörök: Több csoportban is lehetőség van nyelvet tanulni a németül, spanyolul és angolul tanulni kívánó fogvatartottaknak. A csoportoknak 10-15 tagja van. A szakköröket, az adott nyelvet jól beszélő fogvatartottak vezetik.

Börtönrádió: 2014 áprilisában indult az intézetben a közösségi videó sávon adásokat sugárzó projekt 13 fogvatartott és az Adj Hangot Egyesület munkatársainak közreműködésével. A rádió az intézet életében fontos eseményekről, hírekről, hirdeményekről és a fogvatartottakat érdeklő általános témákról tájékoztatást. Az adást folyamatosan sugározzák a képtársaságon keresztül.

2015-ben és 2016-ban a fogvatartottak több hírességgel, köztük sportolóval, filmes csoporttal és civil szervezetekkel készítettek riportot. (Vendégük volt: Marosi Ádám olimpikon, Mihók Ádám válogatott tornász, Lengyel Balázs és Major Sándor, a Shaolin-kung fu képviselői, Pulai Imre olimpiai bajnok kenus. A Budha FM és az Oxfordi Budhista csoport tagjai. Antal Nimród filmrendező, aki az intézetben forgatja a „Wiskis” életéről szóló film egy részét. Mező Mihály és Adebe Dániel „Bebe” énekesek is nagyon jó hangulatú koncert után adtak riportot. Lehetőséget kapott több szabadult fogvatartott is, így Boros Lajos és Pápai Tamás, hogy a hitéleti alkalomra történő visszatérésük után, riportot adjanak a rádió munkatársainak.) A rádió főállású fogvatartotti munkatársai lehetőséget kaptak, hogy az intézetben kívül, konferenciákon számoljanak be a rádió működéséről. Így részt vehettek 2016. április 22-én Budapesten az I. Nemzetközi Börtönrádiós Konferencián.

Sport- és kultúrfelelősök: 2015-ben az intézet vezetése lehetőséget biztosított három főállású sport- és kultúrfelelős fogvatartott munkába állítására. A megbízott fogvatartottak nagy lehetőséget láttak a feladatban és lelkesen kezdték szervezni a különböző szabadidős tevékenységeket. Ennek eredménye a könyvtár program, ami csoportonként 2 óra időtartamban zajlik, és lehetőséget biztosít könyvkölcsönzésre, helyben olvasásra, sakkozásra, asztaliteniszezésre, csocsózásra, darts használatára és kreatív programokra is. A könyvtár programban egyszerre 25 fő vesz részt. A felelősök a sportolási lehetőségek számát is igyekeznek növelni.

Jobb agyféltekés rajztanfolyam: A tanfolyama BVOP szervezésében felkészített 2 reintegrációs tiszt vezetésével indult. A látogatás idején 2 csoportban csoportonként 7-8 fővel zajlott.

Kézműves foglalkozások: A Hazavárunk alapítvány munkatársai havi rendszerességgel tartanak képzőművészeti foglalkozásokat az intézetben. Ennek keretében a fogvatartottak különböző kreatív feladatokat hajtanak végre: hímzőfonalból készítenek karkötőket, képeket, origami hajtogatással készítenek figurákat. Az elkészített tárgyakat parancsnoki engedély alapján a fogvatartottak hazaküldhetik a hozzátartozóiknak.

Tréning: Szabadulásra felkészítő tréning zajlott Vattay Zsófia pszichológushallgató szervezésében. A csoportban 12 fő vehetett részt. Személyiségfejlesztő és munkaerő-piaci tréning szerepelt a programban. Egyeztetés zajlik a program folytatásáról.

A KEK rendszer bevezetését követően több reintegrációs tiszt is mentori képzést kapott, aminek felhasználásával 2016 tavaszán agressziókezelő, asszertív és drogprevenciós tréningek kezdődtek a fogvatartottak 10-10 fős csoportjai számára heti 2 órában 12 héten át. A tréningek szeptember 15-ével folytatódtak.

Könyvtár: A könyvtárban az augusztusban lebonyolított leltár szerint 4453 db könyv található.

2015. év elején az intézet vezetése által biztosított 300.000 Ft-ból lehetőség nyílt bővíteni a könyvtárlományt. 2016-ban a látogatás időpontjáiig pedig szintén már több alkalommal vásárolt az intézet könyveket hozzávetőlegesen 200.000 Ft értékben. A könyvtár bővítéséhez hozzájárult, hogy egy felajánlásnak köszönhetően 200 db könyv érkezett az intézetbe, ezek egy részét a közösségi helyiségekben helyezték el.

A könyvtár használatára minden fogvatartottnak havonta minimum 1 alkalommal jelentkezés alapján biztosítható lehetőséget az intézet. Jelentkezni a részleg sport- és kultúrfelelősénél lehet. A könyvtári program keretében 2 órában lehetőség van könyvkölcsönzésre és szabadidős, valamint sporttevékenységre is. Kölcsönzéskor 2-3 könyvet lehet egyszerre elvinni.

Nyelvkönyvből mintegy 300 db áll rendelkezésre, ezek elsősorban angol és német nyelvűek, de megtalálható orosz és vietnámi nyelven írt könyv is az intézetben. Ez a kínálat az intézet tapasztalatai szerint kielégíti az igényeket. A nyelvkönyveken kívül több szótárt is beszerezett az intézet a nyelvet tanulni kívánók számára.

A Szalay Könyvkiadóval közösen az intézet havonta lehetőséget biztosítunk fogvatartottaknak arra, hogy a fizetésük és a letéti pénzüik terhére könyvet vásároljanak, és azokat hozzátartozóiknak átadják. Félévente lehetőség van arra is, hogy a fogvatartottak a Magyar Posta által terjesztett újságokat megrendeljék.

Jogszabályokhoz a fogvatartottak a könyvtárban férnek hozzá elektronikus formában (nyomtatott formában nincsenek jogszabályok a könyvtárban). Nincs ugyanakkor kihelyezve erre a célra számítógép, hanem csak igény esetén állítják azt össze. **Álláspontunk szerint praktikusabb és a használatot is jobban bátorítja, ha állandóan rendelkezésre áll egy összeszerelt számítógép, több intézetben ezzel a gyakorlattal találkoztunk az elmúlt években.**

Az intézet közölte, hogy a számítógép rendszeresítése megtörtént, azon a hatályos jogszabályok elérhetők.

A televíziók használatára a pihenőidők betartása érdekében a zárkákban 05.00-23.00-ig van lehetőség, a többi időszakban a televíziók használata csak külön engedély alapján biztosított. Az év folyamán ugyanakkor egyes sportversenyek sugárzásakor korlátlan televízió használatot biztosított az intézet a (labdarúgó EB, Olimpia). A nagy körletrészen 65 lakott zárka van, ebből 28-ban intézeti televízió, míg 36-ban saját televízió működik. AIII. (MZ) körletrészen: 133 zárka van, ebből azonban 8 üres, így 125 a lakott zárkák száma. Ezek közül 77-ben intézeti televízió van, míg 36-ban a fogvatartottak saját készüléke működik.

A szabadlevegőn valamennyi fogvatartott egységesen 1 órát tartózkodhat. A fogvatartottak ezen kívül a fenti sportfoglalkozásokon, kultúrfoglalkozásokon, könyvtárlátogatáson, konditerem használaton, egyházi programokon vehetnek részt. A fenti szakkörök és tréningek folyamatosan elérhetőek a teljes fogvatartotti állomány számára.

Az általános iskolai oktatás keretében a 2015/2016-ös tanévben három osztály indítására volt lehetőség. 2-3-4. osztályban, 5-6-7. osztályban és 8. osztályban tanulhatnak a fogvatartottak. Az intézet tájékoztatása szerint az általános iskolai képzésre jelentkezők között jelentősen megnőtt azok aránya, akik már többször próbálkoztak az iskola befejezésével, de eddig nem jártak sikerrel. Az ösztöndíj új szabályozása, a 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet alapján ugyanis szélesebb körben lehet a tanulókat jutalmazni, ezáltal tanulásra serkenteni. A nyolcadik osztályosok közül több tanuló is kiemelkedően teljesített a tanév folyamán.

A 2-3-4. osztályba beiratkozott 25 fő, év közben érkezett 4 fő, távozott 5 fő. Sikeresen végezte el az évfolyamot 4 fő, augusztusban javító vizsgát tehet 9 fő, 11 fő köteles évet ismételni.

Az 5-6-7. osztályba beiratkozott 33 fő, év közben érkezett 3 fő, távozott 8 fő. Sikeresen végezte el az évfolyamot 8 fő, augusztusban javító vizsgát tehet 6 fő, 13 fő köteles évet ismételni.

A 8. osztályba beiratkozott 22 fő, év közben érkezett 6 fő, távozott 8 fő. Sikeresen végezte el az évfolyamot 5 fő, augusztusban javító vizsgát tehet 2 fő, 15 fő köteles évet ismételni.

A tanév végét követően 16 általános iskolai tanuló és 44 szakképzésben résztvevő fogvatartott kapott 2000 Ft kiegészítő ösztöndíjat.

A 2016/2017-es tanév beiskolázása a látogatás idején folyamatban volt. Az intézetben a fogvatartottak munkavégzés mellett is jelentkezhetnek az általános iskolai oktatásra. Az iskola vezetése pedig támogatja azok felvételét, akik egy vagy két tárgyból buktak meg, és a javító vizsgájuk sem sikerült, mivel fontosnak tartják az ismétlést és a sikerélmény kialakulását.

Egy fogvatartott elmondása szerint az iskolai képzésben való „részvétel feltétele”, hogy a fogvatartott aláírjon egy nyilatkozatot, amellyel lemond a részvételért járó ösztöndíjról [Bvtv. 181. § (2) bek.]. Egy erre a célra rendszeresített formanyomtatványt a megfigyelőknek is megmutattak. A Bvtv. 184. § (4) alapján a fogvatartott önkéntesen hozzájárulhat az intézet által szervezett képzés költségeihez. A 16/2014 (XII.19) IM rendelet 116. § (3) alapján ennek formája egy képzési megállapodás megkötése. A jelzett esetben látszólag nem erről az önkéntes támogatásról van szó, hanem az elbeszélés alapján az ösztöndíj valójában kötelezően fizetendő tandíjjá alakul át a gyakorlatban. Tekintve, hogy egy ilyen gyakorlat meredeken csökkenti a fogvatartottak motivációját a képzésben való részvételre, érdemes megfontolni felülvizsgálatát. Ellenkező esetben az oktatás-képzés mint reintegrációs eszköz erejét veszti.

Az intézet válaszában közölte, hogy a kizárólag iskolai oktatásban részt vevő fogvatartottaknak mindig kifizetik az ösztöndíjat. A szakképzésben résztvevők önkéntesen nyilatkoznak az ösztöndíjról való lemondásról, de többségük dolgozik, és így a sokkal kedvezőbb munkadíjat kapják meg. Összesen nyolc olyan fogvatartott van, aki szakképzésben részt vesz, de nem dolgozik.

Az intézetben az alábbi **szakképzések** érhetőek el:

- Az Európai Üzleti Polytechnikum szervezésében 2014 szeptemberétől 2 éves OKJ-s Eladó szakképzés folyt. Az oktatás 2016. június 14-én fejeződött be. A vizsgákon 19 fő jelent meg és 18 fő fogvatartott sikeres vizsgát tett.
- Az Európai Üzleti Polytechnikummal közös szervezésben indult 2015 szeptemberében 2 éves OKJ-s Kőműves-Burkoló tanfolyam. Az első tanév végén 23 fogvatartott tett sikeres vizsgát.
- A DRK Bella István Általános és Szakképző Iskola OKJ-s végzettséget biztosító, három éves Népi kézműves képzése 2013 szeptemberében második alkalommal indult el az intézetben. A vizsgákra 2016. május 31-én került sor, a megjelent 10 vizsgázó fogvatartottból 8 sikeres vizsgát tett.
- A Pannon Oktatási Központ és a Duna-Mix Kft., valamint az intézet közös szervezésében 2 éves OKJ-s képzés indult Nyomdai kisegítő szakmában 2015 szeptemberétől. A Duna-Mix Kft. nyomdájában dolgozó és az oda munkába álló fogvatartottak közül 29 fő vehet részt a 2 éves képzésben.
- Az intézet a látogatás idején a beiskolázást végezte a 2016 őszére tervezett Szobafestő-mázoló és Épületasztalos OKJ-s tanfolyamokra. A szobafestő jelenleg 21 fő adta be a jelentkezését, az épületasztalos képzésre pedig 5 fő jelentkezett.

A szakképzésekre való jelentkezés szintén a teljes fogvatartotti állomány számára elérhető. Beiskolázásra természetesen csak azok esetében kerül sor, akik megfelelnek a feltételeknek. Az intézet vezetésének az engedélyével több fogvatartott is visszatért vizsgázni azok közül, akik a vizsgák befejezése előtt szabadultak.

Vallási foglalkozások

Az intézetben működik Biblia kör 82 fő részvételével. A foglalkozásokat az intézet lelkésze és külsős hitoktatók tartják. A Mécses Szeretetszolgálat 49 fővel, külsős hitoktató által vezetett foglalkozásokat tart. A Jehova tanúi 25 fő, külsős hitoktató által vezetett programokat szerveznek. Vallási filmklub is működik az intézetben: a kábel tv rendszer zárt videó hálózatán csütörtök délutánként sugároznak vallási témájú filmeket. Bibliaiskolai oktatást tartanak a „Biblia szól” Egyház képviselői 29 főnek, ahol hetente a Bibliával kapcsolatos magyarázatok hangzanak el. Egyéni lelki gondozást tart havi rendszerességgel az intézet lelkésze, a Rabbi (eseti jelleggel egyeztetve), ezen felül a Mécses Szeretetszolgálat (heti öt alkalom), Jehova Tanúi (heti egy alkalom) és a Hitgyülekezet hitoktatói (eseti jelleggel egyeztetve).

Az intézet lelkésze minden héten kiscsoportos, zenés foglalkozásokat tart a jelentkező fogvatartottaknak a közösségi helyiségekben. Azoknak a fogvatartottaknak, akik biztonsági szempontból nem vehetnek részt vallási programokon, az intézet lelkésze folyamatos egyéni lelki gondozást biztosít.

IX. Egyéni panaszok

Az alábbiakban a külön meghallgatott fogvatartottak a fogvatartási körülményekkel kapcsolatos egyéni panaszai olvashatóak. A panaszokat nem a beszélgetések sorrendjében ismertetjük.

Fogvatartott 1: Szeretne átkerülni olyan intézetbe, amely közel van Nyíregyházához, ahol a családja él. 2014 februárja óta már kétszer kérte az áthelyezését (legutóbb 2015 novemberében), de mind a kétszer elutasították a kérelmét biztonsági okokra, illetve férőhelyhiányra hivatkozva.

Fogvatartott 2: 2012. április 19. óta tölti a szabadságvesztés büntetését, azóta ebben az intézetben van. A büntetés megkezdése előtt hepatitis C-t kapott, ami az intézetben derült ki 2014-ben. Ezt követően 2 hónapon keresztül kapott injekciós kezelést, ami nem használt, ezért nem folytatták. Gyógyszeres kezelésre lenne szüksége, amit elmondása szerint azért tagadnak meg tőle, mert túl költséges lenne.

A megfigyelőket az intézet orvosa arról tájékoztatta, hogy a fogvatartottat a Szent János kórházban kezelték és ott döntenek arról, hogy milyen kezelést kap, az intézetben csak végrehajtják az előírt kezelést.

Fogvatartott 3: Elmondása szerint nem tudja tartani a kapcsolatot testvéreivel. Szeretne átkerülni olyan intézetbe, ahol közelebb lehet a családjához. Sérelmezte azt is, hogy nem kapja meg a gyógyszereket, amelyekre szüksége lenne.

A megfigyelők az egészségügyi dokumentációt megtekintve megállapították, hogy a fogvatartott többször volt már az IMEI-ben kivizsgáláson (legutóbb egy-két hónapja) és a gyógyszereket ott írják föl neki.

Fogvatartott 4: Azt szeretné, ha átszállítanák valamelyik budapesti intézetbe, mert a családja BAZ megyében él, és úgy könnyebben tudnák látogatni. Itt már egy éve nem volt látogatója. Abban kért továbbá segítséget, hogy átkerülhessen átmeneti csoportba. Sérelmezi továbbá, hogy cukorbeteg, de nincs saját vércukorszintmérője, azeü.személyzetpedig csak kérelemre méri meg a vércukorszintjét, amikor rosszul van. Szeretné, ha rendszeresen ellenőriznék a vércukorszintjét.

Az intézet válaszában jelezte, hogy cukorbeteg számára kérelem alapján engedélyezhető a vércukormérő csomagban történő beküldése, amelyhez szükséges stixet receptre az intézet be is szerzi. Igény esetén a beszerzésben az eü. osztály is segítséget nyújt. A cukorbetegnek kontrollja helyben, illetve laborvizsgálatok útján évente egyszer a tököli rabkórházban is megtörténik. Rendkívüli esetben soron kívüli vizsgálatra és betegszobai elhelyezésre kerül sor.

Fogvatartott 5: Az intézeti telefonnal és annak használatával kapcsolatosan adta elő kifogásait. Sérelmezi, hogy magas a percdíj, drága és hosszadalmas a készülék javítása. A telefont nem lehet levinni sétára, így nincs alkalma mások hallótávolságán kívül telefonálni. Átmeneti csoportban van, ahol azonban nincs felkészítés a szabadításra: nincsenek csoportos foglalkozások; ugyan van főzési lehetőség, mégsem vásárolhatnak többféle terméket (pl.: tészta), mint más fogvatartottak; nem kapnak tisztítószereseket az átmeneti részleg közös helyiségeinek a takarításához; mindössze egy kb. 20 méter hosszú folyosóterületen mozoghatnak szabadon. A részleget lezáró fém ajtónál pedig nincs kijelzési lehetőség, csak kopogással, zajkeltéssel tudnak jelezni az ott lévő fogvatartottak a felügyeletnek. Kifogásolta meg, hogy júliusban került az intézetbe, és nem kap kimaradást amiatt, mert nem ismerik: nem érti, miért nem veszik figyelembe a más intézetben tanúsított jó magatartását.

Az intézet válaszában közölte, hogy az átmeneti részlegen elhelyezettek esetén kiemelten kezelik a szabadulási utáni visszailleszkedést, mert ez a részleg feladata. Az ott elhelyezett fogvatartottaknak a reintegrációs tiszt rendszeresen tart tematikus foglalkozásokat, akivel az intézet büntetés-végrehajtási pártfogója is együttműködik. A csoportfoglalkozásoknak központilag meghatározott módszertana van. Az intézet elhagyására a részlegen több esetben került sor 2016-ban, a konkrét panasz név hiányában nem vizsgálható.

Fogvatartott 6: Nem világos neki, hogy nem dolgozó fogvatartottól hogyan lehet vonni a rabtartást. Sérelmezi továbbá, hogy másolási díjat kellett fizetni (nem neki, hanem az egyik társának) olyan iratért, amelyet jogérvényesítéshez használtak.

Fogvatartott 7: Azt kifogásolta, hogy a nem dolgozó elítélteknek nem jár kimaradás vagy eltávozás.

Az intézet válaszában közölte, hogy a fogvatartottak intézetelhagyása a progresszív rezsimszabályok szerint történik, e tekintetben nem szempont, hogy a fogvatartott dolgozik-e, azonban mivel az intézet elhagyására jutalom formájában kerül a leggyakrabban sor, és jutalom a leggyakrabban munkavégzésért jár intézetelhagyással járó jutalom, ezért összefüggés a két tényező között van.

Fogvatartott 8: Szombathelyre helyezték át korábban, de onnan visszajött, mert le szeretne volna tenni a korábban megkezdett tanulmányait lezáró vizsgákat. Most, hogy a vizsgákon sikeresen túl van, szeretné, ha visszakerülhetne Szombathelyre.